

REKOMMENDATIONER

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

av den 27 oktober 2011

om digitalisering av och tillgång via internet till kulturellt material och digitalt bevarande

(2011/711/EU)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN UTFÄRDAR DENNA
REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt, särskilt artikel 292, och

av följande skäl:

- (1) Den digitala agendan för Europa syftar till att, som en del av strategin Europa 2020, optimera de fördelar som informationstekniken har för ekonomisk tillväxt, skapande av arbetstillfällen och livskvalitet för europeiska medborgare. Digitaliseringen och bevarandet av Europas kulturarv vilket inkluderar tryckta medier (böcker, tidskrifter, tidningar), fotografier, museiföremål, arkiverade dokument, ljud och audiovisuellt material, monument och arkeologiska platser (nedan kallat *kulturellt material*) är ett av de nyckelområden som ska behandlas i den digitala agendan.
- (2) EU:s strategi för digitalisering och bevarande bygger på det arbete som under de senaste åren gjorts i initiativet om digitala bibliotek. De europeiska åtgärderna inom detta område, inklusive utvecklingen av Europeana, Europas digitala bibliotek, arkiv och museum har fått stöd från Europaparlamentet och rådet, senast genom Europaparlamentets resolution av den 5 maj 2010 och rådets slutsatser av den 10 maj 2010. I arbetsplanen för kultur 2011–2014 som fastställdes av rådet vid dess möte den 18 och 19 november 2010 betonas behovet av en samordnad insats inom digitaliseringsområdet.
- (3) Den 28 augusti 2006 utfärdade kommissionen en rekommendation till medlemsstaterna i syfte att, med hjälp av internet, optimera den ekonomiska och kulturella potential som Europas kulturarv har. Medlemsstaternas rapporter om genomförandet av rekommendationen från 2008 och 2010 visar att framsteg har gjorts. Framstegen är emellertid inte enhetliga i de olika medlemsstaterna och de är inte heller jämnt fördelade mellan de olika punkterna i rekommendationen.
- (4) Situationen för digitaliseringsinsatserna och för samarbetet på europeisk nivå har dessutom avsevärt förändrats under de senaste åren. Bland nya faktorer kan nämnas lanseringen av Europeana i november 2008, offentliggörandet av visemannakommitténs rapport "Den nya renässansen" av den 10 januari 2011 som handlar om att göra Europas kulturarv tillgängligt på nätet samt kommissionens förslag till ett direktiv om verk av okända upphovsmän av den 24 maj 2011.
- (5) Medlemsstaterna bör få en rekommendation om ett antal uppdaterade åtgärder för att digitalisera kulturarvet och göra det tillgängligt på nätet samt om digitalt bevarande. Inom ramen för detta bör utvecklingen av digitaliserat material från bibliotek, arkiv och museer ytterligare uppmuntras för att säkerställa att Europa även i fortsättningen kan behålla sin plats som ledande internationell aktör inom området kultur och kreativt innehåll och använder sin kulturrikedom på bästa möjliga sätt. Europa måste nu agera för att dra nytta av fördelarna med digitalisering och digitalt bevarande vilket även betonades i visemannakommitténs rapport om att göra Europas kulturarv tillgängligt på nätet. Om inte medlemsstaterna ökar sina investeringar inom detta område finns det en risk för att den digitala övergångens kulturella och ekonomiska fördelar förverkligas i andra världsdelar i stället för i Europa.
- (6) Att detta kulturella material blir tillgängligt på nätet innebär att det blir möjligt för medborgare i hela Europa att få tillgång till och använda det för förströelse, utbildning och arbete. Europas flerspråkiga kulturarv i hela dess mångfald kommer att lyftas fram på internet och digitaliseringen av kontinentens tillgångar gör det möjligt för Europas kulturinstitutioner att fortsätta med sitt uppdrag att ge tillgång till och bevara vårt kulturarv i den digitala miljön.
- (7) Det digitaliserade materialet kan dessutom återanvändas – både för kommersiella och icke-kommersiella syften – för användningar som att utveckla undervisningsinnehåll, dokumentärer, turismtillämpningar, spel, animeringar och konstruktionsverktyg, under förutsättning att detta görs med full respekt för upphovsmannarättigheter och liknande rättigheter. Digitaliseringen kommer också att ge ett viktigt bidrag till de kreativa branscherna, som står för

3,3 % av EU:s BNP och 3 % av sysselsättningen. Dessa branscher står inför en digital övergång som skakar om de traditionella modellerna, omvandlar värdekedjor och kräver nya affärsmodeller. Digitalisering och tillhandahållandet av bredare tillgång till kulturer resurser innebär enorma ekonomiska möjligheter och är ett nödvändigt villkor för den fortsatta utvecklingen av Europas kulturella och kreativa kapacitet och dess industriella närvaro inom detta område.

- (8) Digitalisering är ett viktigt sätt att öka tillgången till och användningen av kulturellt innehåll. Om medlemsstaterna agerar tillsammans för att digitalisera sina kulturarv skulle urvalet av material bli enhetligare och man skulle undvika onödigt överlappning vid digitaliseringar. Det skulle också leda till ett säkrare investeringsklimat för företag som satsar på digitaliseringsteknik. Det går lättare att uppnå dessa mål om det finns kvantitativa mål för digitaliseringen samt översikter av pågående och planerade digitaliseringsprojekt.
- (9) Kostnaden för att digitalisera hela Europas kulturarv är hög och kan inte täckas enbart genom offentlig finansiering. Genom partnerskap mellan de privata och offentliga sektorerna och privat sponsring av digitaliseringsprojekt kan privata företag och organisationer delta i arbetet, vilket bör uppmuntras ytterligare. För att dessa partnerskap ska vara rättvisa och balanserade bör de uppfylla ett antal viktiga principer. Det är i synnerhet nödvändigt att fastställa tidsgränser för företrädet till användningen av det digitaliserade materialet. I visemannakommitténs rapport om att göra Europas kulturarv tillgängligt på nätet angavs att den längsta tiden för företräde till användningen av material som digitaliserats i offentlig-privata partnerskap inte bör överstiga sju år.
- (10) EU:s strukturfonder kan användas och används för att samfinansiera digitaliseringsverksamhet som del av projekt som har en inverkan på den regionala ekonomin. En sådan användning skulle emellertid kunna vara mer omfattande och systematisk. Storskaliga digitaliseringsprocesser kan bli effektivare tack vare stordriftsfördelar. En effektiv användning av digitaliseringskapacitet och, där så är möjligt, att dela digitaliseringsutrustning mellan olika kulturinstitutioner och länder bör därför uppmuntras.
- (11) Endast en del av det material som finns i bibliotek, arkiv och museer är offentligt i meningen att det saknar eller inte längre omfattas av upphovsrättsskydd. Eftersom upphovsrätten fungerar som en viktig drivkraft för kreativitet, bör Europas kulturella innehåll digitaliseras, göras tillgängligt och bevaras med full respekt för upphovsrätt och närstående rättigheter.
- (12) Den 24 maj 2011 lade kommissionen fram ett förslag till ett direktiv om verk av okända upphovsmän. För att det ska få full effekt bör det antas så snart som möjligt och genomföras för att säkerställa ett harmoniserat tillvägagångssätt vad gäller verk av okända upphovsmän i hela EU. För en storskalig digitalisering av verk som inte längre finns tillgängliga i handeln kan det i medlemsstaterna finnas behov av stöd genom lagstiftningen för licenslösningar som på frivillig bas tas fram av intressenterna, med hänsyn till behovet av att säkerställa en gränsöverskridande effekt. I detta sammanhang bör den strategi som följs i den av kommissionen sponsrade dialogen mellan intressenterna om böcker och forskningstidskrifter som inte längre finns tillgängliga i handeln och som ledde till ett samförståndsavtal som undertecknades i Bryssel den 20 september 2011 ses som en modell för ytterligare dialoger för att underlätta överenskommelser för digitaliseringen av så mycket som möjligt av det material som inte finns tillgängligt i handeln. Databaser för upphovsrättsinformation som är sammankopplade på europeisk nivå kan sänka transaktionskostnaderna för regleringen av upphovsrättigheter. Man bör därför satsa på sådana system i nära samarbete med alla intressenter.
- (13) För att möjliggöra ett brett tillträde till och användning av innehåll som är allmännytt är det nödvändigt att säkerställa att offentligt innehåll fortfarande är offentligt även efter att det har digitaliserats. Märkning med synliga vattenmärken eller andra visuella skyddsåtgärder på offentligt material som ett tecken på ägarskap eller härkomst bör undvikas.
- (14) Europeana, Europas digitala bibliotek, arkiv och museum, lanserades den 20 november 2008. Den fortsatta utvecklingen av Europeana-plattformen kommer i stor utsträckning att bero på hur medlemsstaterna och deras kulturinstitutioner lägger in innehåll i det och gör det synligt för medborgarna. Åtgärder för att uppnå att innehåll läggs in bör uppmuntras.
- (15) Europeana ger för närvarande direkt tillgång till över 19 miljoner digitaliserade föremål. Endast 2 % av dessa föremål är ljud eller audiovisuellt material. Att öka det innehåll som är tillgängligt genom Europeana, inklusive de sorters material som är underrepresenterade, kommer att göra webbplatsen intressantare för användarna och det bör därför uppmuntras. Det övergripande målet om 30 miljoner föremål till 2015 ligger i linje med Europeanas strategiska plan och är en viktig milstolpe för att få hela Europas kulturarv digitaliserat senast 2025. Tillgängligheten till mästerverk som är allmän egendom (viktiga kulturella eller historiska verk och föremål som är fastställda och utvalda av medlemsstaterna) genom Europeana kommer att berika webbplatsens innehåll, vilket

är i linje med användarnas förväntningar. Bestämmelser i medlemsstaterna som säkerställer att allt material som har digitaliserats med hjälp av offentlig finansiering blir tillgängligt genom Europeana skulle främja utvecklingen av plattformen och skapa en tydlig ram för kulturinstitutionernas bidrag till innehåll, och införandet av sådana bestämmelser bör därför uppmuntras.

(16) Digitalt material måste förvaltas och upprätthållas, annars kan filerna bli oläsbara när den hård- och mjukvara som används för att lagra dem blir omodern och material kan försvinna när lagringsenheter försämras över tiden och lagringsenheter kan översvämmas av den stora volymen nytt och föränderligt innehåll. Trots de framsteg som gjorts i hela EU i fråga om bevarandet av digitalt material, saknas det i flera medlemsstater tydliga och omfattande strategier om bevarandet av digitalt innehåll. Bristen på sådana strategier äventyrar bevarandet av digitalt innehåll och kan även leda till att material som skapats i digital form går förlorat. Utvecklingen av effektiva sätt för digitalt bevarande har långtgående konsekvenser som går utöver kulturella institutioner. Frågor om digitalt bevarande är relevanta för alla privata eller offentliga organisationer som är skyldiga att eller som önskar bevara digitalt material.

(17) Digitalt bevarande medför utmaningar av finansiell, organisatorisk och teknisk karaktär och kräver ibland en uppdatering av lagstiftningen. Flera medlemsstater har infört, eller överväger att införa, skyldigheter för producenter av digitalt material att överlämna ett eller flera pliktexemplar av materialet till en särskilt utsedd nationell arkivinstitution. Effektiva bestämmelser och metoder för lagstadgad deponering kan minimera den administrativa bördan både för innehållsinnehavare och deponeringsinstitutionerna och rekommenderas därför. Det krävs effektivt samarbete mellan medlemsstaterna för att undvika alltför stora variationer i bestämmelserna om pliktexemplar. Sådant samarbete bör därför främjas. Genom webbinsamling kan särskilt utsedda institutioner själva hämta internetinnehåll i stället för att producenterna måste lämna in pliktexemplar. På så sätt minskas den administrativa bördan på producenter av digitalt material. Bestämmelser om webbinsamling bör därför införas i nationell lagstiftning.

(18) När det gäller filmverk innebär den nuvarande rekommendationen att Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 16 november 2005 om filmarvet och konkurrenskraften i därtill kopplade branscher⁽¹⁾ kompletteras på en rad punkter.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS MEDLEMSSTATERNA ATT GÖRA FÖLJANDE.

Digitalisering: organisation och finansiering

1. Ytterligare utveckla sin planering och övervakning av digitaliseringen av böcker, tidskrifter, tidningar, fotografier, museiföremål, arkivdokument, ljud- och audiovisuellt material, monument och arkeologiska platser (nedan kallat *kulturellt innehåll*) genom att
 - a) fastställa tydliga kvantitativa mål som anges i punkt 7, och som anger den förväntade ökningen av digitaliserat material som kan utgöra en del av Europeana, och de budgetar som myndigheterna har tilldelat,
 - b) upprätta översikter av digitaliserat kulturellt material och bidra till samarbete när det gäller att upprätta en översikt på europeisk nivå med jämförbara siffror.
2. Främja partnerskap mellan kulturinstitutioner och den privata sektorn för att skapa nya sätt att finansiera digitalisering av kulturellt innehåll och stimulera till innovativa användningar av materialet, samtidigt som det säkerställs att offentlig-privata partnerskap för digitalisering är rättvisa och balanserade och uppfyller de villkor som anges i bilagan.
3. Använda EU:s strukturfonder, där så är möjligt, för att samfinansiera digitaliseringsverksamhet inom ramen för regionala innovationsstrategier för smart specialisering.
4. Beakta sätt för att optimera digitaliseringskapaciteten och uppnå stordriftsfördelar, som kan innebära att man gemensamt utnyttjar kulturinstitutioners digitaliseringskapacitet genom ett gränsöverskridande samarbete, som bygger på kompetenscenter för digitalisering i Europa.

Digitalisering och tillgång på nätet av offentligt material

5. Förbättra tillgången till och användningen av digitaliserat offentligt kulturmaterial genom att
 - a) säkerställa att offentligt material fortfarande är offentligt även efter det att det har digitaliserats,

⁽¹⁾ EUT L 323, 9.12.2005, s. 57.

- b) främja största möjliga tillgång till digitaliserat offentligt material samt största möjliga återanvändning av materialet både för kommersiella och icke-kommersiella syften,
- c) vidta åtgärder för att begränsa användningen av synliga vattenmärken eller andra visuella skyddsåtgärder som minskar användbarheten av digitaliserat offentligt material.

Digitalisering och tillgång på nätet av upphovsrättskyddat material

6. Förbättra villkoren för digitaliseringen och tillgängligheten på nätet av upphovsrättskyddat material genom
 - a) ett snabbt och korrekt införlivande och genomförande av bestämmelserna i direktivet om verk av okända upphovsmän, när det är antaget, med samråd med berörda parter före antagandet, för att underlätta ett snabbt genomförande, och en noggrann övervakning av direktivets tillämpning när det är antaget,
 - b) att skapa villkor för rättsliga ramar för att understödja licenssystem som aktörerna fastställt och kommit överens om för en storskalig digitalisering av och gränsöverskridande tillgång till verk som inte längre finns tillgängliga i handeln,
 - c) att bidra till och främja tillgången till databaser med upphovsrättsinformation som är sammankopplade på europeisk nivå, t.ex. Arrow.

Europeana

7. Bidra till att ytterligare utveckla Europeana genom att

- a) uppmuntra kulturinstitutioner, liksom förlag och andra upphovsrättsinnehavare, att göra sitt digitala material tillgängligt genom Europeana, och således hjälpa plattformen att ge direkt tillgång till 30 miljoner digitaliserade föremål till 2015, inklusive två miljoner ljud- eller audiovisuella föremål,
- b) ställa som villkor för all offentlig finansiering av framtida digitaliseringsprojekt att det digitaliserade materialet är tillgängligt genom Europeana,
- c) säkerställa att alla deras mästerverk som är allmän egendom är tillgängliga genom Europeana senast 2015,

- d) upprätta eller förstärka nationella samordnare som samlar in innehåll från olika områden till Europeana, och bidra till gränsöverskridande samordnare inom särskilda områden eller för särskilda ämnen, som kan innebära stordriftsfördelar,
- e) säkerställa användningen av gemensamma digitaliseringsstandarder som definieras av Europeana i samarbete med de kulturella institutionerna för att uppnå datateknisk kompatibilitet av det digitaliserade materialet på europeisk nivå, samt systematisk användning av permanenta identifierare,
- f) säkerställa en omfattande och gratis tillgång till existerande metadata (beskrivningar av digitala föremål) som producerats av kulturinstitutioner, för återanvändning genom tjänster som Europeana och för innovativa tillämpningar,
- g) upprätta en kommunikationsplan för att öka medvetenheten om Europeana bland allmänheten och särskilt i skolor, i samarbete med de kulturinstitutioner som bidrar med innehåll till webbplatsen.

Digitalt bevarande

8. Förstärka de nationella strategierna för det långsiktiga bevarandet av digitalt material, uppdatera handlingsplaner för att genomföra strategierna och utbyta information med varandra om strategierna och handlingsplanerna.
9. Införa explicita och tydliga bestämmelser i sin lagstiftning som tillåter att offentliga institutioner mångfaldigar och migrerar digitalt kulturellt material för bevarandeändamål, med iakttagande av EU:s bestämmelser och annan internationell lagstiftning om upphovsrätt.
10. Vidta de åtgärder som är nödvändiga för inlämnande av material som skapats i digitalt format för att garantera dess långsiktiga bevarande och förbättra effektiviteten av existerande inlämningsarrangemang för material som skapats i digitalt format genom
 - a) att säkerställa att upphovsrättsinnehavarna lämnar in verk till bibliotek med lagstadgad deponering utan tekniska skyddsåtgärder, eller alternativt att de ställer resurser till förfogande till bibliotek med lagstadgad deponering för att säkerställa att de tekniska skyddsåtgärderna inte hindrar de åtgärder som biblioteken måste vidta för bevarandeändamål, med fullständigt iakttagande av EU-lagstiftningen och annan internationell lagstiftning om upphovsrätt,

- b) att, i tillämpliga fall, fastställa en rättslig grund för att möjliggöra överföringen av lagstadgad deponering av digitala verk från ett bibliotek med lagstadgad deponering till andra bibliotek med lagstadgad deponering som också har upphovsrätten till dessa verk,
 - c) att, tillåta att särskilt utsedda institutioner ska bevara internetinnehåll med hjälp av särskilda metoder för insamling av material från internet, t.ex. webbinsamling, med iakttagande av EU:s bestämmelser och annan internationell lagstiftning om immateriella rättigheter.
11. Beakta utvecklingen i övriga medlemsstater vid utformandet av uppdateringsstrategier och förfarande för deponering av material som från början framställts i digitalt format för att förhindra att det uppstår för stora variationer i deponeringsbestämmelserna.

Uppföljning av denna rekommendation

12. Underrätta kommissionen – inom 24 månader efter det att den här rekommendationen har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning* och därefter vartannat år – om åtgärder som vidtagits med anledning av rekommendationen.

Utfärdad i Bryssel den 27 oktober 2011.

På kommissionens vägnar

Neelie KROES

Vice ordförande

BILAGA I

OFFENTLIG-PRIVATA PARTNERSKAP FÖR DIGITALISERING

För att göra snabba framsteg i fråga om digitaliseringen av vårt kulturarv måste den offentliga finansieringen av digitaliseringsbehoven kompletteras av privata investeringar. Kommissionen uppmuntrar därför offentlig-privata partnerskap för digitaliseringen av kulturellt material.

Den uppmanar medlemsstaterna att stimulera sådana partnerskap som bör iakttä följande viktiga principer:

1. Respekt för immateriell äganderätt

Offentlig-privata partnerskap för digitaliseringen av samlingar i kulturinstitutioner bör till fullo respektera EU:s och annan internationell lagstiftning om immateriell äganderätt.

2. Icke-exklusivitet

Överenskommelserna för digitalisering av offentligt material bör vara icke-exklusiva i den mening att det bör vara möjligt för alla andra privata partner att digitalisera samma material på jämförbara villkor.

En period med företräde för kommersiell användning eller företräde för kommersiellt utnyttjande kan vara nödvändig för att ge den privata partnern möjlighet att återvinna sin investering. Denna period bör vara tidsbegränsad och så kort som möjligt, för att respektera principen om att offentligt material bör vara offentligt även efter det har digitaliserats. Perioden med företräde till användningen bör inte överstiga sju år.

Överenskommelserna bör helt och hållet uppfylla EU:s konkurrensregler.

3. Insyn i förfarandet

Överenskommelser för digitaliseringen av samlingar som innehåller av kulturinstitutioner bör ingå efter ett **öppet uttagningsförfarande** mellan potentiella privata partner.

4. Insyn i överenskommelserna

Innehållet i överenskommelserna mellan kulturella institutioner och privata partner för digitaliseringen av kulturella samlingar bör offentliggöras.

5. Tillgång genom Europeana

Ingåendet av ett offentlig-privat partnerskap bör ha som villkor att det digitaliserade materialet är tillgängligt genom Europeana.

6. Viktiga kriterier

Följande kriterier är viktiga för bedömningen av förslag för ett offentlig-privat partnerskap:

- Den privata partnerns totala investering, med beaktande av det arbete som krävs av den offentliga partnern.
- Allmänhetens tillgång till det digitaliserade materialet, inklusive genom Europeana. Partnerskapsmodeller där slutanvändaren har gratis tillgång till digitaliserat material bör uppmuntras framför modeller där slutanvändaren måste betala för att få tillgång till materialet.
- Gränsöverskridande tillgång. Partnerskapsöverenskommelserna måste leda till gränsöverskridande tillgång för alla.
- Tidslängden för varje period med företräde för den privata partnern för kommersiell användning av det digitaliserade materialet. Denna tidsperiod ska vara så kort som möjligt.
- Kvaliteten på den planerade digitaliseringen och kvaliteten på de filer som kommer att överlämnas till kulturinstitutionerna. Den privata partnern bör tillhandahålla kulturinstitutionerna digitaliserade filer av samma kvalitet som de som partnern själv använder.
- Den användning som kulturinstitutionerna kan ha av det digitaliserade materialet i icke-kommersiella sammanhang. Denna användning bör vara så bred som möjligt, och inte begränsad av tekniska eller avtalsmässiga begränsningar.
- Digitaliseringsprojektets tidsplan.

BILAGA II

VÄGLEDANDE MÅL FÖR MINSTA INNEHÅLLSBIDRAG TILL EUROPEANA PER MEDLEMSSTAT

	Antal föremål i Europeana per medlemsstat (*)	Vägledande mål 2015 (**)
BELGIEN	338 098	759 000
BULGARIEN	38 263	267 000
TJECKIEN	35 490	492 000
DANMARK	67 235	453 000
TYSKLAND	3 160 416	5 496 000
ESTLAND	68 943	90 000
IRLAND	950 554	1 236 000
GREKLAND	211 532	618 000
SPANIEN	1 647 539	2 676 000
FRANKRIKE	2 745 833	4 308 000
ITALIEN	1 946 040	3 705 000
CYPERN	53	45 000
LETTLAND	30 576	90 000
LITAUEN	8 824	129 000
LUXEMBURG	47 965	66 000
UNGERN	115 621	417 000
MALTA	56 233	73 000
NEDERLÄNDERNA	1 208 713	1 571 000
ÖSTERRIKE	282 039	600 000
POLEN	639 099	1 575 000
PORTUGAL	28 808	528 000
RUMÄNIEN	35 852	789 000
SLOVENIEN	244 652	318 000
SLOVAKIEN	84 858	243 000
FINLAND	795 810	1 035 000
SVERIGE	1 489 488	1 936 000
FÖRENADE KUNGARIKET	944 234	3 939 000

(*) Oktober 2011. Ytterligare föremål ska lämnas in av ett antal länder utanför EU (särskilt Norge och Schweiz), eller komma från EU-omfattande projekt och ska därför inte hänföras till en viss medlemsstat.

(**) De vägledande målen per medlemsstat ska beräknas på grundval av a) befolkningens storlek och b) BNP, i enlighet med det övergripande målet om att göra 30 miljoner digitaliserade föremål tillgängliga genom Europeana till 2015. För medlemsstater som redan nu har nått eller nästan har nått det vägledande målet, grundar sig beräkningen på det nuvarande antal föremål de bidrar med till Europeana plus 30 %. Alla medlemsstater uppmanas att även titta på de kvalitativa aspekterna, med beaktande av behovet att senast 2015 göra alla mästerverk som är allmän egendom tillgängliga genom Europeana.